

NGƯỜI MẸ QUÊ NGHÈO

Tôn Thất Đản



Nhà tôi ở Huế, làng Lập An, huyện Phú Lộc. Tôi có một người mẹ thật hiền và tốt nhất trên đời! Nhà tôi rất nghèo khó!...

Khi tôi ra đời, ba tôi ngã bệnh, hồi đó thuốc men vô cùng thiếu thốn, nên ba tôi mất đi một cách rất đột ngột. Tôi lên 4 tuổi, chị tôi lại mắc bệnh tiêu chảy không cầm cự được, rồi cũng đi theo ba tôi! Những món nợ trong nhà lớn dần theo năm tháng. Khi 7 tuổi tôi được đi học, học phí là mẹ vay người khác. Tôi thường đi nhặt những mẫu bút chì bạn bè vứt đi, dùng giầy buộc nó lên một cái que rồi viết tiếp, hoặc dùng một sợi giầy thun xóa sạch những cuốn vở bài tập đã viết, rồi viết lại lên đó. Mẹ thương tôi đến mức, cũng có lúc đi vay vài đồng bạc của hàng xóm để mua vở và bút chì cho tôi.

Nhưng cũng có những lúc mẹ rất vui, là khi những bài kiểm tra của tôi luôn được đứng đầu. Dưới sự khuyến khích của mẹ, tôi càng học càng thấy ham thích. Tôi thực sự không hiểu trên đời này không còn có gì vui sướng hơn là được đi học.

Hồi còn học bậc tiểu học, tôi giỏi đều các môn: toán, chính tả, và tập làm văn. Khi lên trung học, tự nhiên tôi lại có năng khiếu về văn chương. Vào giữa thập niên 1950, thành phố Huế có tổ chức một kỳ thi “Văn” toàn tỉnh. Tôi là đứa học trò nông thôn duy nhất của 5 huyện ngoại thành của tỉnh Thừa Thiên, được giải nhất toàn tỉnh.

Tháng 9 năm đó, tôi được đặc cách vào thẳng trường Trung học công lập Nguyễn Tri Phương danh tiếng của thành phố Huế. Tôi vui sướng chạy như bay về nhà, báo tin cho mẹ tôi mừng. Trong gia

đình tôi bấy giờ chỉ còn mẹ và người anh cả của tôi mà thôi. Vì nhà quá nghèo, nên anh tôi đã hy sinh cả tương lai, ở nhà giúp đỡ mẹ già để cho thằng em được ăn học nên người!

Nào ngờ khi tôi báo tin vui cho cả nhà, mặt mẹ và anh tôi chất chứa toàn những nét u buồn! Ba tôi và người chị vừa mất hơn một năm nay, mẹ thì đang bệnh, nhà tôi mắc nợ hơn một ngàn bạc rồi! Đồng bạc hồi đó rất có giá! Tôi lặng lẽ quay về bàn học, nước mắt ngấn lệ quanh mi suốt một ngày!

Đến tối, tôi nghe thấy ở ngoài nhà có tiếng ồn ào. Thì ra mẹ tôi đang định dắt con bê (con của con bò cái) của nhà đi bán cho tôi đi học, nhưng anh cả tôi không chịu. Anh bảo con bê là cái cần câu cơm cho cả nhà trong tương lai, không thể bán đi được! Tôi không còn dám nhắc đến việc đi học nữa. Tôi cắt “giấy báo nhập học” thật kỹ vào học bàn, hằng ngày ra đồng làm việc giúp mẹ.

Qua hai hôm sau, tôi và anh tôi cùng lúc phát hiện ra con bê con, biến mất rồi! Anh tôi hỏi mẹ với vẻ giận hờn:

-Mẹ bán con bê rồi à? Mẹ bán đi rồi sau này lấy gì mà cày bừa và kéo xe? Mẹ bán được mấy ngàn bạc thì cho em nó học được mấy học kỳ? Nên nhớ, anh cả tôi lúc bấy giờ là lao động chính của cả nhà, và cũng là rường cột trong gia đình, đồng thời cũng là “quyền huynh thế phụ” nữa.

Hôm đó mẹ tôi buồn, mẹ tôi dùng một giọng rất nghiêm khắc, nhưng dịu dàng để anh tôi bớt giận mà rằng:

-Em nó ham đi học thì có gì là sai? Con đã nhường và hy sinh cho em được đi học, thì con nên hy sinh cho trót! Nó vào được trường công lập của thành phố, nó là đứa duy nhứt của cả huyện này đấy. Mẹ không thể để cho tương lai của em bị lỡ dở được. Nếu không có bò, không có bê, thì mẹ sẽ dùng sức để kéo, dùng tay để đẩy, dùng lưng mà vác, cho em nó đi học!...

Cầm một ngàn bạc mẹ vừa bán con bê, tôi thật sự chỉ muốn quỳ xuống dập đầu cảm ơn mẹ! Tôi rất muốn đi học, mà đi học tiếp như thế này, thì mẹ sẽ còn khổ sở biết bao nhiêu nữa!?

Mùa Hè năm sau tôi được nghỉ hè 3 tháng, quay về nhà để giúp đỡ gia đình, tôi thấy mặt mẹ hơi đen vì sạm nắng, và gầy hơn trước! Tôi ái ngại hỏi thăm sức khỏe mẹ. Mẹ bình thản bảo: “Có gì đâu, bị cảm

sơ sơ thôi, đã lành rồi.”

Hàng xóm kể với tôi rằng: Mẹ thức khuya dậy sớm đi gặt thuê, cấy mướn cho người ta. Mỗi lần thu hoạch mùa màng, trời nhà nhem tối mọi người đã ra về hết, mẹ còn ở lại ngoài đồng để mót lại những nhánh lúa còn sót lại, hoặc vương vãi khắp cánh đồng đem về tuốt hạt, dồn lại đem xay thành gạo. Mẹ còn đi săn nhặt từng củ khoai, củ mì đem về xắt ra thành lát, phơi khô để dành bới lên cho tôi ăn học. Ngoài ra người ta còn kê, mẹ thường đi thu gom những thứ còn lại của những buổi đình đám như lon, chai, lọ hoặc đồng nát đem bán ở những điểm thu mua phế liệu, dồn tiền gửi lên cho tôi ăn học!...

Không đợi hàng xóm kể hết, tôi chạy như bay về nhà, khóc to gọi mẹ: “Mẹ ơi, mẹ! Con không thể đi học được nữa đâu...” Nhưng mẹ tôi không chịu, vẫn một mực đưa tôi lên trường cho bằng được. Rồi mỗi đầu tháng mẹ vất vả công một túi nặng lên tinh thần tôi. Trong túi ấy ngoài mấy ký gạo mà mẹ đã xay ra, và một bao cát toàn là khoai lang khô mà mẹ đã dày công đi mót về, xắt ra từng lát, và đã phơi qua nhiều nắng! Ngoài những thứ đó ra, mẹ còn đem cho tôi nhiều giấy loại mà mẹ phải đi bộ đến một nhà in cách nhà 5 cây số để xin cho tôi (đó là giấy để tôi làm nháp toán, và viết thảo những bài văn), cả một chai mắm sò tự tay mẹ làm, và một lọ ruốc ngon nữa!

Hồi đó tôi là học sinh cấp 3 duy nhất của làng Lập An, và cũng là của huyện Phú Lộc nữa. Tôi cũng là học sinh duy nhất không có vở mới để viết bài, chỉ có thể tận dụng những giấy loại của xưởng in mà mẹ tôi xin đem lên cho tôi để viết. Tôi là đứa học sinh duy nhất chưa bao giờ được ăn ngon, mặc đẹp, chưa bao giờ được biết chiếc xe đạp là gì, nhưng tôi chưa bao giờ tự ti mặc cảm! Tôi thấy mẹ tôi cực khổ cả đời, đúng là người mẹ chịu thương chịu khó, đương đầu với đời khó! Tôi rất tự hào làm con của người mẹ như thế! Mỗi lần mẹ tôi lên thăm, thấy mẹ quá khổ vì con, tôi không còn lòng dạ nào để mà tiếp tục học nữa. Nhưng mẹ luôn khuyên bảo tôi: “Mẹ biết con là đứa con khổ cực nhất, nhưng nếu con chịu khổ được, thì chẳng còn gì khổ nữa!” Đó là lời động viên tinh thần, khích lệ tôi vượt qua bao khó khăn lớn lao trong cuộc đời!

Qua năm sau, lần đầu tiên tôi được đề cử đi dự thi môn “Văn” toàn tỉnh Thừa Thiên. Nhờ nghĩ về sự cực khổ của mẹ, nên tôi hết sức cố

gắng viết bài và đã đoạt giải nhất môn “Văn” toàn tỉnh. Sau đó, tôi được đề cử đại diện tỉnh Thừa Thiên đi dự thi môn “Văn” toàn quốc, do Bộ Quốc Gia Giáo Dục tổ chức tại thủ đô Sài Gòn.

Tôi vinh dự đoạt giải nhất môn “Văn” toàn quốc. Tôi đem tấm “bằng khen” và một phong bì dày tiền thưởng về tặng mẹ! Tôi đã khóc vì sung sướng! Trong lòng tự nói: “Mẹ ơi, con của mẹ đã khôn lớn và học hành cũng đạt được kết quả tốt rồi!”. Khi đó tôi muốn bay về nhà, tôi muốn sớm gặp mẹ! Tôi muốn chính tay tôi dâng tấm “bằng khen” và phong bì có tiền thưởng lên tay mẹ. Thế mà mãi đến hơn 10 giờ tối hôm sau tôi mới về được đến nhà. Người mở cửa cho tôi là Mẹ. Dưới trời sao vắng vặc, mẹ tôi ôm tôi rất chặt, và nở một nụ cười thật rạng rỡ! Ôi, tôi vui mừng biết bao và cảm thấy rằng:

...Tất cả hoa quý ở trên đời,

Không rực rỡ bằng nụ cười của Mẹ!”

Tôi cầm tấm “bằng khen” và phong bì có tiền thưởng, hai tay dâng lên mẹ, khóc một cách nhẹ nhõm và sung sướng!

Một tuần lễ sau đó, trường Trung học Nguyễn Tri Phương chật ních người. Mẹ được mời ngồi lên bàn danh dự cùng với các quan chức tỉnh, và các giáo sư “Việt văn” ở hàng ghế đầu. Hôm đó tôi được gọi lên bục để phát biểu cảm tưởng. Tôi đã phát biểu như sau:

“Tôi muốn dùng cả đời sống của tôi để cảm tạ một người, đó là người Mẹ đã sinh ra và nuôi nấng tôi! Mẹ tôi là một người phụ nữ nông dân bình thường, nhưng những đạo lý Mẹ dạy tôi nên người, đã khích lệ tôi cả đời!”.

Dưới khán đài, không biết bao nhiêu đôi mắt đã rướm lệ! Tôi quay về phía người Mẹ tóc hoa râm của tôi, cúi đầu kính cẩn...

oOo

...Thế rồi thời gian thấm thoát trôi đưa theo vận nước nổi trôi! Đến giữa thập niên 1960 thì đất nước bắt đầu lâm nguy vì giặc phương Bắc muốn làm le thôn tính miền Nam VN. Bôn phận làm trai, con phải lên đường tòng quân nhập ngũ để trả nợ núi sông. Nhưng than ôi, đến năm 1975 tháng 4 đen, tháng 4 tàn cuộc! Con cũng như tất cả các Sĩ quan, quân cán chính dưới chế độ cũ đều phải đi “tù lao cải” mà “bên thắng cuộc” gọi là đi “học tập cải tạo”!

Trong suốt thời gian trong ngục tù Cộng Sản, ngày nào con cũng mơ được trở về với Mẹ! Con mơ một ngày được Mẹ vui mừng ra đứng đón con về! Nhưng nay con được về, thì ngờ đâu Mẹ đã ra người thiên cổ!!! Mẹ ơi, còn đâu nữa để con lo phụng dưỡng tuổi già cho mẹ, săn sóc mẹ khi trái gió trở trời để đền đáp công lao của mẹ đã khổ cực vì con suốt một đời!!! Giờ đây con chỉ còn thấy nắm mồ của Mẹ nằm nơi nghĩa trang cô quạnh mà thôi!

Mẹ ơi, con chưa đền đáp được gì cho mẹ, thì mẹ đã bỏ con mà ra đi vĩnh viễn! Nay cả gia đình con đã được định cư trên xứ người theo diện HO rồi. Đời sống đã được ổn định, gia đình đã được an cư lạc nghiệp. Con muốn làm tròn chữ hiếu của một người con đối với Mẹ! Con muốn dâng lên Mẹ nhiều, và thật nhiều những gì mà Mẹ yêu thích và thiếu thốn, để đền bù những ngày mẹ con mình nghèo khổ năm xưa!!! Nhưng mẹ ơi, Mẹ đã bỏ con mà đi rồi! Mẹ không còn ở trên thế gian này nữa! Bây giờ, dù con có dâng lên bàn thờ Mẹ hàng trăm thứ ngon vật lạ nào chẳng nữa, thì Mẹ đâu còn hưởng được gì hở Mẹ!?

Mẹ ơi, con thương Mẹ nhiều lắm! Bao nhiêu thơ văn viết về Mẹ cũng không đủ. Bao nhiêu bản nhạc hát về Mẹ cũng không vừa! Biển Thái Bình bao la, nhưng không sao có thể sánh được với tấm lòng của mẹ! Mẹ là người mang ta đến cuộc đời, cho ta bú mớm và nuôi ta khôn lớn thành người!

Chúng ta thường nghe nói: “Thế giới có 7 kỳ quan”. Nhưng theo tôi, nên có thêm kỳ quan thứ 8 nữa! Đó là kỳ quan đẹp nhất, tuyệt vời nhất, và vĩ đại nhất, chính là: “Trái tim người Mẹ.”

Tôn Thất Đàn

Suy gẫm

Nếu bạn bị tắc đường và kẹt xe, đừng thất vọng. Còn rất nhiều người trên thế giới này, đối với họ, lái xe là một ước mơ không thể thực hiện.

Nếu bạn thấy học hành thật chán ngán. Hãy nghĩ đến những người cả đời không được đến trường.